

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

วิกฤตเศรษฐกิจที่ประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน ส่วนหนึ่งเกิดจากการออมทรัพย์ในประเทศมีระดับต่ำ จึงจำเป็นต้องกู้เงินต่างชาติมาลงทุน และการลงทุนของภาคเอกชนก็มุ่งแต่แสวงหากำไรระยะสั้นเป็นที่ตั้ง โดยมีได้คำนึงถึงการสร้างทุนภายในประเทศ และการพัฒนาคุณภาพของประชาชน ตลอดจนมิได้มีการพัฒนาเศรษฐกิจพื้นฐานภายในประเทศให้เข้มแข็งแต่อย่างใด ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการฟื้นฟูปฏิรูปเศรษฐกิจหันกลับมาหายุทธศาสตร์การพึ่งตนเองเป็นหลัก ลดสัดส่วนของการพึ่งพิงการลงทุน และการกู้เงินจากต่างประเทศลง ด้วยการเร่งระดมเงินออม และการลงทุนภายในประเทศเป็นสำคัญ โดยการส่งเสริมการพัฒนา การขยายบทบาท และก่อตั้งธนาคารเฉพาะกิจ ตลอดจนสหกรณ์ออมทรัพย์ประเภทต่าง ๆ เช่น ธนาคารอิสลาม ธนาคารเพื่อการพัฒนาชุมชน กลุ่มออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนียน เป็นต้น เพื่อเป็นการส่งเสริมการออม และการลงทุน ที่ประชาชนจะได้มีส่วนร่วมมากขึ้น ซึ่งเมื่อได้รับการส่งเสริมอย่างจริงจังก็จะเป็นสถาบันการเงินที่มีบทบาทสำคัญ ในการแก้ปัญหาและฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศไทยได้เป็นอย่างดี

สหกรณ์เครดิตยูเนียน จัดเป็นสหกรณ์ออมทรัพย์ประเภทหนึ่งที่จัดขึ้นโดยประชาชนผู้ไม่มีรายได้ประจำ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นประชากรที่ยากจน หาเช้ากินค่ำ หรือเป็นเกษตรกรในชนบท ที่ได้รับการบีบคั้นทางด้านเศรษฐกิจ ขาดแคลนปัจจัยหลาย ๆ ด้าน ในการดำรงชีวิต ได้รวมกันจัดตั้งสหกรณ์ขึ้นเพื่อหาทางช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยมีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักประหยัดและรู้จักออมทรัพย์เป็นสำคัญ ส่วนการให้บริการเงินกู้แก่สมาชิกถือเป็นวัตถุประสงค์รอง กล่าวคือผู้ที่ไม่มีเงินออม จะสามารถช่วยเหลือตนเองได้ด้วยการเพิ่มความสามารถในการออมทรัพย์ และให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ที่ไม่มียอดเงินออมได้ โดยได้รับดอกเบี้ยเป็นผลตอบแทนบ้างเล็กน้อย สำหรับผู้ที่มีความเดือดร้อนในเรื่องการเงิน ก็สามารถช่วยเหลือตนเองได้คือได้เงินกู้ในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าท้องตลาด เพราะฉะนั้น ทั้งผู้ที่มีทุนทรัพย์ และผู้ที่มีความเดือดร้อนในเรื่องการเงินต่างก็สามารถให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามถึงลักษณะเด่นของสหกรณ์เครดิตยูเนียนที่

แตกต่างจากสหกรณ์ออมทรัพย์ประเภทอื่น ๆ ก็คือ ในสังคมชนบทไทยนั้น บ้านเรือนมักจะอาศัยอยู่ใกล้เคียงกัน ความสัมพันธ์ในด้านต่าง ๆ ระหว่างคนในหมู่บ้านเป็นไปอย่างใกล้ชิดและสนิทสนม เพราะการรู้จักกันเป็นส่วนตัวไปมาหาสู่กันสะดวก ผู้คนรู้จักใจกัน การรวมกลุ่มกันตั้งสหกรณ์เครดิตยูเนียนจึงทำได้ง่าย เพราะวงสัมพันธ์มีส่วนช่วยได้เป็นอย่างดี และก่อให้เกิดประโยชน์ในการร่วมกันคิดร่วมกันทำ ความรู้สึกในการมีส่วนร่วมจึงเกิดขึ้นจากจิตใจที่ต้องการช่วยเหลือ เพื่อน ๆ สมาชิก เพื่อให้ชีวิตไปสู่เป้าหมายที่คาดหวังไว้ อีกทั้งสหกรณ์เครดิตยูเนียนได้ยึดถือ “จิตตารมณ์เครดิตยูเนียน” เป็นพื้นฐานและเป็นหัวใจสำคัญของสหกรณ์เครดิตยูเนียน กล่าวคือสมาชิกทุกคนจะต้องมีความรัก ความเมตตา ความกรุณา ระหว่างเพื่อนสมาชิกด้วยกัน และสมาชิกทุกคนจะต้องเรียนรู้และยึดถือปฏิบัติคุณธรรม 5 ประการ อันได้แก่ ความซื่อสัตย์ เสียสละ รับผิดชอบ เห็นใจกัน และไว้วางใจกันอย่างเหนียวแน่นตลอดไป เมื่อสมาชิกในชุมชนต่างก็ยึดมั่นในคุณธรรมดังกล่าว ประกอบกับรู้จักการออมทรัพย์ก็จะก่อให้เกิดการระดมทุนของชุมชน และเป็นการเพิ่มการออมของประเทศ ลดการพึ่งพิงเงินทุนจากต่างประเทศ อันจะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ยั่งยืน มั่นคงและเจริญเติบโตอย่างมีเสถียรภาพต่อไป

กิจการสหกรณ์เกิดขึ้นในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2459 ปัจจุบันกิจการสหกรณ์ได้มีการแพร่หลายไปทั่วประเทศ และมีการขยายตัวเพิ่มจำนวนขึ้นโดยตลอดจนถึง ปี พ.ศ. 2540 มีจำนวนถึง 5,179 สหกรณ์ และมีจำนวนสมาชิกถึง 7,355,685 คนหรือครัวเรือน โดยแยกเป็นสหกรณ์ในภาคการเกษตร ซึ่งได้แก่ สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ประมง และสหกรณ์นิคม มีจำนวนถึง 3,260 สหกรณ์ (มีสมาชิกเป็นจำนวน 4,481,736 ครัวเรือน) คิดเป็นร้อยละ 62.9 และเป็นสหกรณ์นอกภาคการเกษตร ซึ่งได้แก่ สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์ร้านค้า และสหกรณ์บริการ มีจำนวน 1,919 สหกรณ์ (มีจำนวนสมาชิก 2,873,949 คน) หรือคิดเป็นร้อยละ 37.1 ดังแสดงในตาราง 1.1 - 1.3

ตาราง 1.1 จำนวนสหกรณ์แยกตามภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตร

ปี พ.ศ. 2536 - 2540

หน่วย : สหกรณ์

ประเภทสหกรณ์	2536	2537	2538	2539	2540
1. สหกรณ์ภาคการเกษตร	1,926	2,117	2,608	2,984	3,260
1.1 สหกรณ์การเกษตร	1,797	1,976	2,461	3,832	3,097
1.2 สหกรณ์ประมง	36	46	52	57	64
1.3 สหกรณ์นิคม	93	95	95	95	99
2. สหกรณ์นอกภาคการเกษตร	1,509	1,627	1,732	1,812	1,919
2.1 สหกรณ์ออมทรัพย์	878	966	1,046	1,127	1,199
2.2 สหกรณ์ร้านค้า	345	351	363	347	371
2.3 สหกรณ์บริการ	286	310	323	338	349
รวมสหกรณ์ทั้งประเทศ	3,435	3,744	4,340	4,796	5,179

ที่มา : สถิติสหกรณ์ในประเทศไทย ณ วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2540

ตาราง 1.2 จำนวนสหกรณ์และสมาชิกแยกตามประเภทสหกรณ์
ณ วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2540

ประเภทสหกรณ์	จำนวนสหกรณ์	จำนวนสมาชิก (ครัวเรือน)
1. สหกรณ์ภาคการเกษตร	3,260	4,481,736
1.1 สหกรณ์การเกษตร	3,097	4,338,095
1.2 สหกรณ์ประมง	64	10,722
1.3 สหกรณ์นิคม	99	132,919
2. สหกรณ์นอกภาคการเกษตร	1,919	2,873,949
2.1 สหกรณ์ออมทรัพย์	1,199	1,988,272
2.2 สหกรณ์ร้านค้า	371	769,845
2.3 สหกรณ์บริการ	349	115,832
รวมสหกรณ์ทั้งประเทศ	5,179	7,355,685

ที่มา : สถิติสหกรณ์ในประเทศไทย ณ วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2540

ตาราง 1.3 จำนวนสมาชิกสหกรณ์แยกตามภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตร

ปี พ.ศ. 2536 - 2540

หน่วย : ครัวเรือน

ประเภทสหกรณ์	2536	2537	2538	2539	2540
1. สหกรณ์ภาคการเกษตร	2,861,316	3,405,128	3,844,928	4,079,981	4,481,736
1.1 สหกรณ์การเกษตร	2,752,724	3,287,358	3,717,609	3,942,416	4,338,095
1.2 สหกรณ์ประมง	7,302	8,030	8,833	9,384	10,722
1.3 สหกรณ์นิคม	101,290	109,740	118,486	128,181	132,919
2. สหกรณ์นอกภาคการเกษตร	2,329,237	2,438,833	2,603,848	2,721,155	2,873,949
2.1 สหกรณ์ออมทรัพย์	1,564,142	1,648,561	1,770,551	1,881,129	1,988,272
2.2 สหกรณ์ร้านค้า	675,503	687,078	722,439	731,737	769,845
2.3 สหกรณ์บริการ	89,592	103,194	110,858	108,289	115,832
รวมสหกรณ์ทั้งประเทศ	5,190,553	5,843,961	6,448,776	6,801,136	7,355,685

ที่มา : สถิติสหกรณ์ในประเทศไทย ณ วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2540

ตาราง 1.4 สหกรณ์ออมทรัพย์จำแนกตามประเภทสหกรณ์ที่สำคัญทั่วประเทศ

ณ วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2540

ประเภทสหกรณ์ออมทรัพย์	จำนวนสหกรณ์	จำนวนสมาชิก (คน)
สหกรณ์ออมทรัพย์ข้าราชการและรัฐวิสาหกิจ	479	927,329
สหกรณ์ออมทรัพย์ครู	112	588,482
สหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจ	126	186,703
สหกรณ์เครดิตยูเนียน	264	122,595
สหกรณ์ออมทรัพย์อื่นๆ	218	163,163
รวมสหกรณ์ออมทรัพย์ทั้งหมด	1,199	1,988,272

ที่มา : สถิติสหกรณ์ในประเทศไทย ณ วันที่ 1 มกราคม 2540

ในตาราง 1.1 และ ตาราง 1.2 จะเห็นว่า บรรดาสหกรณ์นอกภาคการเกษตรทั้งหมด จำนวน 1,919 สหกรณ์นั้น เป็นสหกรณ์ออมทรัพย์ถึง 1,199 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 62.5 และใน ตาราง 1.4 ที่จะเห็นได้ว่าบรรดาสหกรณ์ออมทรัพย์ทั้งหมด 1,199 สหกรณ์นั้น เป็นสหกรณ์เครดิตยูเนียน มีจำนวนถึง 264 สหกรณ์ หรือ คิดเป็นร้อยละ 22 ของจำนวนสหกรณ์ออมทรัพย์ทั้งหมด และถือเป็นอันดับ 2 รองลงมาจากสหกรณ์ออมทรัพย์ของข้าราชการและรัฐวิสาหกิจ ซึ่งมีจำนวน 479 สหกรณ์ หรือ คิดเป็นร้อยละ 40 ของจำนวนสหกรณ์ออมทรัพย์ทั้งหมด ซึ่งแสดงให้เห็นว่า

ประชาชนได้ให้ความสนใจและให้ความสำคัญกับการจัดตั้งและรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์เครดิตยูเนียน เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นจำนวนมากพอสมควร โดยสหกรณ์เครดิตยูเนียนได้ถือกำเนิดขึ้นในประเทศไทยเป็นครั้งแรกที่แหล่งสลัมห้วยขวาง เมื่อ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2508 ซึ่งใช้ชื่อในขณะนั้นว่า “เครดิตยูเนียนศูนย์กลางเทวา” แล้วพัฒนามาเป็นกลุ่มออมทรัพย์ หรือสหกรณ์เครดิตยูเนียนขึ้นในที่สุด จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2521 กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้สนับสนุนให้กลุ่มเครดิตยูเนียนต่าง ๆ ได้จดทะเบียนเป็นสหกรณ์ประเภทสหกรณ์ออมทรัพย์ให้ถูกต้องตามกฎหมาย โดยกลุ่มแรกที่จดทะเบียนคือ สหกรณ์เครดิตยูเนียนแม่มูด จำกัด จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งจดทะเบียนในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2522 ส่วนสหกรณ์เครดิตยูเนียนริมออน จำกัด นั้นได้รับการจดทะเบียนเป็นสหกรณ์เครดิตยูเนียน เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2537 มีเลขทะเบียนสหกรณ์ที่ อ. 044037 ปัจจุบันสหกรณ์เครดิตยูเนียนริมออน จำกัด มีจำนวนสมาชิก 631 คน แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าสหกรณ์เครดิตยูเนียน ทั่วประเทศยังมีสมาชิกเป็นจำนวนน้อยเพียง 122,595 คนเท่านั้น ดังนั้นจึงควรรหาทางสนับสนุนให้สหกรณ์เครดิตยูเนียนมีการพัฒนาอย่างแพร่หลายหรือให้มีสมาชิกเพิ่มมากขึ้นกว่านี้ อย่างไรก็ตามจากความสำคัญของสหกรณ์เครดิตยูเนียนดังกล่าวแล้วข้างต้นผู้วิจัยจึงใคร่ที่จะทำการศึกษา และวิเคราะห์ถึงวิธีการดำเนินงานของสหกรณ์เครดิตยูเนียนริมออนจำกัด อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ว่าสามารถให้ความช่วยเหลือและแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจให้แก่บรรดาสมาชิก และผู้ที่มีความเดือดร้อนทางการเงินได้ประสบความสำเร็จ และมีประสิทธิภาพเพียงใด ตลอดจนเป็นไปได้ตามความต้องการของสมาชิกมากน้อยเพียงใด โดยการวิเคราะห์ในครั้งนี้จะพิจารณาทั้งข้อมูลด้านการเงิน และข้อมูลด้านการจัดการด้วย เพื่อที่จะทราบถึงปัญหา และอุปสรรค อันจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาสหกรณ์เครดิตยูเนียนให้แพร่หลายและมีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อวิเคราะห์การดำเนินงานของสหกรณ์เครดิตยูเนียนริมออน จำกัด
2. เพื่อประเมินผลการดำเนินงานของสหกรณ์ในปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต
3. เพื่อทราบถึงปัญหา อุปสรรค ตลอดจนความคิดเห็นต่าง ๆ ของสมาชิกที่มีต่อสหกรณ์

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. เป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานของสหกรณ์ ให้มีประสิทธิภาพเพื่อสนองความต้องการของสมาชิกให้ดียิ่งขึ้น
2. เพื่อให้สามารถหาทางแก้ไขปัญหา และอุปสรรคที่มีอยู่ให้หมดไป
3. เป็นแนวทางให้กลุ่มบุคคลในชุมชนอื่นที่สนใจ นำผลการศึกษานี้มาพิจารณา เพื่อประกอบการตัดสินใจที่จะดำเนินการก่อตั้งสหกรณ์ประเภทนี้ให้แพร่หลายมากยิ่งขึ้น

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการประเมินผลการดำเนินงานของสหกรณ์เครดิตยูเนียนริมออน จำกัด อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นเวลา 5 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2538 ถึง พ.ศ. 2542